

6. Дністрянський С. Австрійське право приватне / Виклади проф. С. Дністрянського. Львів, 1906. 308 с.; Його ж. Права руської мови у Львівським університеті // Часопись правнича і економічна. Львів: НТШ, 1901. Т. 3. С. 1–38 та ін.

7. Кобута С., Кобута А. Політична і парламентська діяльність українських адвокатів Станіславівщини (кін. XIX – поч. XX ст.) // Вісник Прикарпатського університету. Політологія. 1918. Вип. 12. С. 46–56.

СУДОВА ВЛАДА У ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОКРАТИЗМУ В УКРАЇНІ

Власенко В. В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії права ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Відповідно до ч. 1 ст. 6 Конституції України державна влада здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову [1]. Це конституційне положення закріплює принцип поділу влади, згідно з яким кожна з гілок єдиної і неподільної державної влади здійснює лише їй притаманну функцію, має свою сферу реалізації та свою компетенцію. Такий поділ державної влади створює перешкоди для зловживання владою та забезпечує її ефективне функціонування в інтересах суспільства. Судова влада є незалежною гілкою державної влади, яка забезпечує здійснення правосуддя.

Фундаментальним правом людини і громадянина у будь-якій демократичній державі є гарантування та забезпечення права на доступ до правосуддя і, відповідно, у правовій державі тільки судова влада може чинити правосуддя.

Важливою ознакою демократичного суспільства є те, що саме на правосуддя покладається завдання контролю за виконанням чинного законодавства, гарантування дотримання прав кожної людини [2, с. 4]. Проте, безумовно, діяльність суду також потребує контролю як з боку органів державної влади, так і з боку громадянського суспільства. Крім того, серед принципів існування громадянського суспільства варто виділити такі як: визнання і захист природних прав і свобод людини і громадянина, демократичний характер влади, рівність всіх перед законом і правосуддям.

Особливе місце судової влади в системі державної влади зумовлене тим, що відповідно до ст. 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається [1]. Таким чином, жоден інший орган чи посадова особа не можуть здійснювати правосуддя і, відповідно, реалізовувати судову владу.

Формами здійснення правосуддя, через які реалізується судова влада, є цивільне, господарське, адміністративне, кримінальне та конституційне судочинство, що здійснюється відповідними судами.

В Україні систему органів судової влади наразі становлять: Конституційний Суд України; Верховний Суд, у складі якого діють касаційні цивільний, кримінальний, адміністративний та господарський суди, а також Велика Палата Верховного Суду; Вищий антикорупційний суд; Вищий суд з питань інтелектуальної власності; апеляційні суди (загальні, адміністративні та господарські); окружні (місцеві загальні, адміністративні та господарські суди).

Таким чином, систему судоустрою становлять суди України, які здійснюють судочинство в межах конституційної та загальної юрисдикції. Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції. Усі інші суди здійснюють судочинство загальної юрисдикції. Враховуючи зазначене, треба відмітити, що судами здійснюється захист порушених прав та законних інтересів. Судова влада є складовою демократичної правової державної влади, а саме судочинство відбувається на засадах справедливості, законності та рівності, що дозволяє стверджувати про наявність правосуддя як гарантії справедливого судового вирішення спорів.

Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015 визначено, що одним із першочергових завдань судової влади в Україні є підвищення ступеня довіри суспільства до органів судової влади та суміжних правових інститутів [3]. Підвищення та відновлення довіри громадськості до суду має бути здійснено за такими напрямками як: забезпечення незалежності та самостійності суду та суддів; підвищення рівня відкритості, прозорості та підзвітності функціонування судових установ; гарантування належної інформаційної відкритості суду до суспільства; доступність органів судової влади; вдосконалення законодавчої та регуляторної баз у сфері діяльності суду відповідно до європейських та міжнародних стандартів; підвищення професіональних та морально-етичних якостей суддів та працівників суду; покращення судової практики, впровадження ефективних процедур з метою формування ефективної, відкритої та прозорої судової влади; реальне настання юридичної відповідальності для суддів; протидія корупції в органах судової влади; посилення ролі інститутів громадянського суспільства як суб'єктів здійснення громадського контролю за діяльністю органів судової влади [4, с. 155–156].

На наш погляд, судова влада має характеристики соціальної влади, адже спрямована на забезпечення загальносуспільних потреб. Судова влада у правовій та демократичній державі має будуватись на тих засадах, які б дозволили їй бути незалежною та самостійною між державою та людиною. Адже саме незалежна судова влада – це, насамперед, прояв і здобуток громадянського суспільства, де суд виступає не лише складовою механізму держави, а є незалежним та безстороннім посередником між громадянським суспільством та державою. Але, незважаючи на це, судова влада відіграє особливу роль як у механізмі державної влади, так і в системі стримувань і противаг, адже у процесі взаємодії з іншими органами влади та інститутами громадянського суспільства є основою розвитку сучасної системи судової гілки влади.

Таким чином, роль судової влади в механізмі поділу влади виражається в стримуванні виконавчої та законодавчої влади в рамках Конституції України та права загалом. Таке стримування здійснюється шляхом конституційного нагляду і судового контролю за цими гілками влади, що, в свою чергу, забезпечує демократизм у існуванні громадянського суспільства.

Список використаної літератури

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Суховій М. М. Правовий статус інституту судової влади у контексті судово-правової реформи в Україні: дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2012. 240 с.
3. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки: Указ Президента України від 20.05.2015 р. № 276/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text> (дата звернення: 01.12.2020).
4. Наливайко А. Р., Олійник В. М. Теоретико-правова характеристика взаємодії органів судової влади та інститутів громадянського суспільства: монографія. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 192 с.

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ: НОРМАТИВНЕ ЧИ КАЗУАЛЬНЕ ТЛУМАЧЕННЯ?

Гайдулін О. О., кандидат філософських наук, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії права ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Для визначення значущості проблеми, порушеної у цих тезах, варто погодитися з окремою думкою (лат. *votum separatum*) судді Конституційного Суду України І. Д. Сліденка, що в ситуаціях правового тлумачення «йдеться про інтерпретацію тексту Конституції України, який має особливий правовий характер і відзначається сакральністю як для держави, так і для громадянського суспільства. Суспільний інтерес та резонанс таких справ очевидні. Нехтування таким інтересом ... вказує на ... зневажливе ставлення до громадянського суспільства» [1].

У зв'язку з цим виникає необхідність більш точної кваліфікації інтерпретаційних повноважень Конституційного Суду України.

Передусім слід визнати, що така інтерпретація належить до *офіційного тлумачення*, що має обов'язковий характер». Тільки таке тлумачення має юридичні наслідки і тому відрізняється від неофіційного тлумачення особливою формою і особливим порядком здійснення [2; 3, с. 3; 4, с. 81–82].

Однак в академічних колах спостерігаються непоодинокі спроби ототожнювати офіційне і так зване *легальне тлумачення*, що має певні об'єктивні підстави